

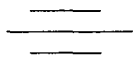
A harmadik fejezet a nevelés nemzetközi tendenciáiról szól. A tudós szerzők írásai az elmélet és a gyakorlat összefüggésében tárják fel újszerű témáikat.

A kötet leggazdagabb fejezete az utolsó, amely a már szinte szlogenné vált élethosszig tartó tanulás, nevelés, művelés, művelődés, önművelés jegyében mutatja be többek között az oktatás jelenét és jövőjét, az oktatásemelvények hatását vagy hatástalanságát a gyakorlatra, az új értékelési kultúrát, az informatikai társadalom iskoláját, az európai integrációs törekvéseket stb.

Az 1997-ben dr. Bábosik István szerkesztésében megjelent *A modern nevelés elmélete* című kiváló munka mintegy folytatását, kiegészítését jelenti e kötet, amely korszerű tartalmával ténylegesen régi hiányt pótol.

A Books in Print BT-nek mint kiadónak köszönet az értékes tartalom igényes formában való megjelentetéséért. Elismerés a szerkesztőknek és a szerzőknek.

Ajánljuk mindazoknak a kötetet, akiket érdekelnek a nevelés és oktatás nemzetközi perspektívái.

DR. FENYVESI ISTVÁN
ny. egyetemi docens
Szeged

Hajzer Lajos: A magyar helynevekből képzett orosz derivátumok szótára

Recenziót frissen megjelent könyvről illik írni. Nézzé el az olvasó, ha vétek ezen arany szabály ellen: bizonyára magam is tehetek róla, ha – már három országban is elismerést aratva – csak nemrég került el hozzám ez a Péccsett megjelent, izléses külsejű kötet (Pécs, 1998. 148 p.). A kivételt az is mentheti, hogy a folyóirat talán legaktívabb russzista szerzőjéé, aki három évtized alatt éppen három tucatnyi írással vitte e hasábokon előre tanáraink messzebbre pillantását. Itt csupán megemlíthetem a 35 évnyi munkásságát tükröző s több mint 300-ra rúgó publikációinak bibliográfiáját, amely egyelőre csupán kéziratként jutott el hozzám: méltó kontösben ott lenne a helye legalább minden megyei és nyelvészeti könyvtárban.

A helynevek közmondásszerűen a hagyományos szótárírás mostohagyermekai, mert úgy mond, nincs is nyelvi jelentésük stb., ezért a szerkesztők rendszerint a minimumra csökkentik a fölvetett helynevek és képződményeik számát. Pedig a toponimok – ahogy a szerző szellemesen megjegyzi – egy-egy nemzet és nyelv „rendkívüli és meghatalmazott nagyköveteivé” léphetnek elő, amikor pl. a nemzeti történelem olyan (pozitív vagy negatív) tartalmát sűrítik magukba, mint a magyaroknak Mohács vagy Trianon, a franciáknak/németeknek Compiegne, az oroszoknak Borogyino stb.

A szótár nővumát azzal mérhetjük, hogy pl. a *moszkvics*, *kievlyanyin*, *petyerburzsec* típusú ún. katajkonimáknak megfelelő magyar szavak közül a legérdekesebb ilyen szótár

(a Babkin és Levasos szerkesztette Szlovar nazvanyij zsityelej SzSzsZR) mindössze 16-ot közül (*bekescsabec* stb.), itt viszont 113-at találunk, pl. *alfelgyec*, *szentenec*, *hegykövec* stb.

Nem egyszerűen érdekesek, de meg is jegyzendők az olyan ún. másodlagos helynevek, mint *Zadunavje* Dunántúl, *Zatyiszje* Tiszántúl, *Nyirscsina* Nyírség.

A képzett melléknevek közül természetesen nem szerepelnek itt a *pecsszkij*-szerű, standard képzési modellhez tartozók. Viszont több mint 200 olyan van itt, ami „nem kézenfekvőségében” is tudnivaló: pl. *budajszkij* (s mellette *budszkij*, *bugyijszkij*, *budinszkij* 'budai', *vacszkij/vackij* 'váci', *kalocsaicszkij* és *kalocsszkij* 'kalocsai', *makszkij* 'makói', *pannonhalmicszkij* és *pannonhalomszkij* 'pannonhalmi', *tyis(s)zajcskij*, *tyiszszkij* és *tyiszenszkij* 'tiszai', *cinkotszkij* és *cinkotajcszkij* 'cinkotai' stb.

Rögzíti a szótár a híres magyar boroknak az oroszban főnévvé vált mellékneveit is: *badacsonyszkoje*, *szekszardszkoje*, *tokajcszkoje* stb., számszerint 13-at.

Mindez természetesen a normatív orosz nyelvhasználatot követő kinti lexikonokból, irodalmi és tudományos művekből, lapokból vett idézetekkel van alátámasztva.

A könyvet Hajzer szerényen (a milliós nagyságrendű könyvoldal átnézésére épített) kandidátusi értekezése melléktermékének nevezi. Valójában kitűnő gyakorlati segítség ez nem csupán az aktív russzisták, de a tolmácsok, a földrajz- és a történelemtudomány művelői számára is.

DR. KISS KOND LÁSZLÓ

óvodapszichológus

Debrecen

Dr. Kiss Tihamér: A matematikai gondolkodás fejlesztése hétéves korig

– PSZICHOLÓGIA ÉS PEDAGÓGIA NEVELŐKNEK –

Nincs még más olyan tantárgy, amely a beiskolázott tanulóknak annyi nehézséget és kudarcot okozna, mint a matematika. Ha az általános iskola első osztályában e téren sorozatos kudarc éri a gyermeket, egy életre elfordul e tantárgytól. Márpedig, ha az óvodákban jó módszerrel, játékosan megalapozzák a matematikai gondolkodást, és ha a tanító a gyermek értelmi fejlettségi szintjéhez igazodóan, magát a növendéket be is vonja a feladathelyzet megfontolásába, és kellő eszközökkel hozzásegíti, hogy a megoldáshoz maga találja ki a már ismert cselekvéssémáiból a megfelelőket, és nem kész ismereteket, eljárásmodokat, szabályokat tanít és véset emlékezetébe, a gyermek ismételt sikerekhez jut, megkedveli a matematikai „játékot”. Piaget volt az, aki elsőként mutatta ki, hogy miként alakul ki spontán – már két éves kortól kezdve – a matematikai gondolkodás, amikor 1956-ban a Bureau International d'Éducation évi közgyűlésén közreadta a matematikai